

INLEIDING

De vooraanstaande rol die de omroep verworven heeft als medium van communicatie en van cultuurverspreiding, moet niet meer onderstreept worden. Het Vlaamse, Belgische, Europese omroeplandschap heeft de jongste jaren sterke wijzigingen ondergaan en dit proces gaat nog steeds verder.

Op het gebied van de radio heeft zich in Vlaanderen een ware explosie voorgedaan van niet-openbare omroepen, gaande van zeer bescheiden tot middelgrote, waarbij het verschijnsel van ketenvorming begint op te treden.

Op het gebied van de televisie zijn er talrijke commerciële stations ontstaan, ook satelliettelevisie, betaaltelevisie. Regionale en lokale televisie staat voor de deur.

De kabeltransmissie zorgt hierbij voor een multiplicatoreffect.

Inhoudelijk kan een sterke internationalisering van het aanbod waargenomen worden, zeker op de televisie, misschien in mindere mate op de radio.

De overheid heeft daarbij een regulerende rol te spelen. Het aantal frequenties is beperkt. Sommige programma's moeten aan beperkingen onderworpen worden (b.v. reclame). Sommige deelpublieken moeten tegen bepaalde programma's beschermd worden (b.v. jeugd).

Maar de rol van de overheid houdt daar niet bij op.

De overheid heeft ook tot taak om, in zekere mate, het gebruik van het medium te stimuleren en te activeren, om de eigen cultuur te bevorderen en te verspreiden. Dit is des te meer geboden in kleine cultuurgemeenschappen, zoals Vlaanderen. De openbare omroep heeft dus nog beslist een rechtmatige plaats in het Vlaamse Medialandschap.

Uit wat voorafgaat volgen reeds twee belangrijke uitgangspunten: dat het programma-aanbod van de openbare omroep evenwichtig moet zijn, een weerspiegeling van de pluralistische maatschappij; en dat sterk de nadruk moet worden gelegd op de eigen Vlaamse inbreng.

Anderzijds zal de openbare omroep gefinancierd worden met openbare middelen.

Dit brengt een derde belangrijk uitgangspunt mee: het programma-aanbod moet tegemoet komen aan de wensen en verlangens van een zo ruim mogelijk publiek.

Bovendien behoort het tot de taak van de openbare omroep om programma's te ontwikkelen voor specifieke groepen waaronder kansarmen en minderheidsgroepen, en om experimentele en grensverleggende programma's te produceren.

De toenemende trend naar politisering heeft een verstikkende werking op de creatieve ontplooiing van elke openbare omroep.

De escalatie van de politisering binnen de BRT moet dan ook terugschroefd worden.

De de-escalatie van de politisering is een absolute voorwaarde om de BRT slagvaardiger te maken.

Hierna worden de volgende punten behandeld:

- Rol en opdracht van de openbare omroep
- Beheer
- Financiering
- Nieuwsdienst
- Derden
- Netvorming
- Statuut van het personeel

ROL EN OPDRACHT VAN DE OPENBARE OMROEP

Formulering van doelstellingen en taken

De doelstellingen blijven essentieel dezelfde als in art. 2 van het decreet van 28 december 1979: voorlichting en informatie, vorming, ontspanning. Ontspanning vormt een essentieel onderdeel van iedere omroep.

Op het gebied van de informatie moet de nadruk liggen op enerzijds Vlaamse onderwerpen en anderzijds internationale onderwerpen vanuit een eigen visie.

Informatie- en duidingsprogramma's zoals Journalen, Panorama, Terloops, Actueel..., moeten meer uitgebouwd worden.

Wat vorming betreft moet de taak van de instructieve omroep herdacht worden. Schooluitzendingen in de strikte zin van het woord kunnen ook door andere instellingen worden geproduceerd en via andere technieken worden aangeboden; de financiering ervan valt niet ten laste van de openbare omroep, wel b.v. van het Ministerie van Onderwijs.

Er blijven echter taken op het gebied van b.v. "open university", tweedekansonderwijs, volwassenenvorming met nadruk op programma's voor kansarmen en minderheden.

Meer aandacht zou besteed moeten worden aan de produktie van eigen Vlaams werk. Aan de niet-openbare omroep werden concrete verplichtingen opgelegd. Er is geen reden waarom dit niet voor de openbare omroep zou gebeuren.

Een bijzondere opdracht van de openbare omroep ligt in de produktie van experimentele, grensverleggende programma's. Dit geldt voor de drie gebieden van informatie, vorming en ontspanning.

Eventuele aanpassingen van art. 2 van het decreet

Toevoegen: "De Vlaamse Executieve kan, op advies van de Vlaamse Media-raad, voorwaarden opleggen inzake het aandeel eigen culturele produkties".

BEHEER

Algemene visie

Het huidig statuut van de BRT is niet zeer geschikt gebleken om de rol en opdracht van de openbare omroep waar te maken.

Eenzijds is de voorgedij, uitgeoefend in toepassing van de wet van 16 maart 1954, te zwaar en beperkt zij te sterk de autonomie van de BRT.

Anderzijds werkt het ambtenarenstatuut van en het werkreglement voor de personeelsleden verlamvend voor de creativiteit, in ieder geval voor het cultureel en artistiek personeel.

De aangewezen oplossing bestaat er in om de BRT een grotere autonomie te geven door haar statuut als instelling van openbaar nut te wijzigen.

Dit kan gebeuren, ofwel door een nieuwe categorie E, die door responsabilisering leidt tot een grotere autonomie, in te voeren in de wet van 16 maart 1954, in samenwerking met de nationale wetgever, en vervolgens de BRT in deze nieuwe categorie onder te brengen; ofwel door voor de BRT een volledig eigen, specifiek statuut te ontwerpen.

Het te bereiken doel is, hoe dan ook, de omvorming van de BRT tot een "overheidsbedrijf", waarmee de overheid een beheersovereenkomst afsluit. Deze overeenkomst bepaalt enerzijds de rol en de opdracht die de overheid van de BRT verwacht, en anderzijds de financiële enveloppe die de overheid te beschikking stelt van de BRT.

Hiervoor dient de BRT een grotere bestuursautonomie te verwerven.

Ter zelfder tijd worden de beheersorganen en de leidende ambtenaren verantwoordelijk gesteld voor de naleving van de door de overeenkomst voorgescreven verplichtingen.

De overeenkomst moet afgesloten worden voor een relatief lange tijd, b.v. 3 of 5 jaar, om continuïteit in het beleid mogelijk te maken.

Nadere omschrijving van de opdracht van openbaar nut

De voorgestelde hervorming kan de huidige opdracht van de BRT volledig intact laten.

De produktie van programma's zou kunnen worden toevertrouwd aan een zelfstandige onderneming, die ofwel zelf eveneens een overheidsbedrijf van dezelfde categorie zou zijn, ofwel een zuivere privé-onderneming.

Deze onderneming zou produceren voor de BRT, maar ook voor andere omroepen, en in beginsel zelfbedruipend zijn.

Bevoegdheden Vlaamse Raad, Executieve, Minister

De Vlaamse Raad benoemt de bestuurders. Zij zijn aansprakelijk voor hun beheer conform de bepalingen van de wetgeving inzake handelsvennootschappen. Hiertegenover hoort een aangepaste vergoeding. De nieuwe taak die hen wacht in een Raad van Bestuur van een overheidsbedrijf, vereist van hen managerskwaliteiten, die een rem kunnen plaatsen op de ongewenste politisering van de Raad.

De onverenigbaarheden opgesomd in het laatste lid van art. 7 par. 2 van het decreet moeten behouden blijven en uitgebreid worden tot verantwoordelijken uit o.a. partijen, ziekenfondsen, werknemers- of werkgeversorganisaties. De taak van de Executieve bestaat hoofdzakelijk in het afsluiten van de beheersovereenkomst. De Minister keurt de jaarrekeningen goed en laat een controle uitoefenen door een regeringscommissaris. Deze controle slaat op de uitvoering van de beheersovereenkomst.

Bevoegdheden Raad van Bestuur, Vast Comité, Administrateur-generaal, anderen

De bevoegdheden van de Raad van Bestuur moeten groter worden. Om te beginnen moet de Raad de beheersovereenkomst afsluiten met de Executieve. Vervolgens zal de Raad het algemeen beleid vaststellen, in overeenstemming met de overeenkomst.

De Raad van Bestuur moet over meer autonomie beschikken inzake aanwerving, bevordering, honorering en werkreglement van het personeel.

Over de onderlinge bevoegdhedenverdeling tussen Raad, Vast Comité en Administrateur-generaal staan belangwekkende opmerkingen te lezen in het Eindrapport van het Doorlichtingsonderzoek (maart 1987). Cf. punten 2.5., 2.6., en 6.1.

De Raad moet zich houden aan het algemeen beleid en zich niet mengen in het dagelijks beheer.

De Raad bepaalt de rol en bevoegdheden van de Vaste Commissie en van de Administrateur-generaal in overeenstemming met de beheersovereenkomst. De Raad bepaalt eveneens de duur van het mandaat van de Vaste Commissie en van het contract van de Administrateur-generaal.

De Administrateur-generaal moet de centrale leidinggevende figuur zijn.

Zoals bij privé-ondernemingen moeten bedrijfsrevisoren worden aangesteld, die aan de Minister en aan de Raad van Bestuur jaarlijks verslag uitbrengen over de activa, de passiva en de resultaten.

FINANCIERING

Probleem ristornering kijk- en luistergeld

Het huidige kijk- en luistergeld is in feite een gewone belasting geworden. Er is geen enkel verband tussen het kijk- en luistergeld en de dotatie van de BRT. Dit is een hypocriete toestand, die door het publiek niet begrepen wordt en leidt tot verkeerde opvattingen over de openbare omroep. Daarom wordt aanbevolen om ofwel het kijk- en luistergeld volledig af te schaffen, en de dotatie van de BRT te betalen uit de algemene middelen, ofwel een eigen Vlaams kijk- en luistergeld in te voeren, waarvan het bedrag aangepast moet worden aan de behoeften van de BRT, en waarvan de BRT dan de integrale opbrengst zou dienen te ontvangen.

Uiteraard kan dit probleem alleen in de gewenste zin opgelost worden in overleg met de nationale wetgever.

Probleem reclame-inkomsten

In principe moet de regel zijn: openbare middelen voor openbare omroepen, privé gelden voor privé omroepen.

Het is alleen omdat de dotatie niet meer volstond, dat de BRT gezocht heeft naar middelen uit reclame.

De afbakening van commerciële reclame enerzijds, en niet-commerciële reclame anderzijds is artificieel en enigszins hypocriet.

Het is verkieslijk dat de dotatie voldoende hoog is om de BRT in staat te stellen om haar rol en opdracht te vervullen.

Welke middelen heeft de BRT nodig ?

Vooraf dient opgemerkt dat de jaarlijkse onzekerheid over de dotatie nefast is voor een behoorlijke bedrijfsleiding. In het raam van de met de overheid af te sluiten beheersovereenkomst (cf. BEHEER blz. 4-6) moet de dotatie voor langere tijd, b.v. 3 of 5 jaar, vastgelegd worden, met een ingebouwde evolutie volgens bepaalde parameters.

De in dit advies gesuggereerde oplossingen brengen enerzijds besparingen mee (aanschaffing schooltelevisie, afschaffing uitzendingen door derden, herziening werkreglement), maar anderzijds ook hogere uitgaven (meer zenduren, versterking nieuwsdienst, meer eigen, Vlaamse producties).

Een vergelijking met de middelen van vergelijkbare buitenlandse omroepen (cf. tabel in bijlage) toont aan dat dotatie van de BRT gevoelig moet worden opgetrokken om het de BRT mogelijk te maken om evenwaardige programma's te produceren.

Dit blijkt eveneens uit de vergelijking gemaakt in het Eindrapport van het Doorlichtingsonderzoek (maart 1987). Cf. punt 1.2.II.3.. Nu zijn het vooral de middelen die rechtstreeks ter beschikking worden gesteld van de programmamakers, die moeten worden verhoogd.

Dit zijn de zgn. "directe kosten", die in 1986, voor de televisie 348.000 fr. per uur bedroegen. Een verdubbeling van deze middelen komt redelijk voor, gelet op de reeds gemaakte vergelijking met het buitenland.

De "indirecte kosten" liggen bij de BRT echter in verhouding te hoog.

Steeds in 1986, voor televisie, bedroegen zij 510.000 fr. per uur. Een vermindering met 10% van deze kosten is absoluut noodzakelijk. Er moet zelfs gestreefd worden naar 15%.

Bij een streefdoel van 5.000 zenduren in televisie, betekent dit een stijging van de dotatie met ongeveer 2 mld. directe kosten, en ongeveer 250 mln. indirecte kosten.

Er moet ook nog rekening gehouden worden met een stijging voor de radio-uitzendingen in overeenstemming met de hoger gedane voorstellen.

De totale stijging van de dotatie zou dus van een orde van grootte van 2,5 mld. moeten zijn. Uiteraard kan echter het streefdoel van 5.000 zenduren televisie niet onmiddellijk bereikt worden. Een overgangperiode van 3 à 5 jaar lijkt redelijk.

NIEUWSDIENST

In welke mate kan objectiviteit gewaarborgd worden ?

Objectiviteit zal steeds een ideaal blijven ; ze is niet van deze wereld, dus onmogelijk te realiseren.

Het is een dwaling te denken dat een optelling van verschillende subjectieve versies tot objectiviteit leidt.

De openbare omroep moet nochtans informatie verstrekken, en dat is niet alleen het doorgeven van loutere feiten. Feiten moeten gesitueerd worden.

Vele mensen begrijpen de feiten niet, omdat ze hun onderlinge samenhang niet begrijpen.

Loutere feitenberichtgeving is zelfs niet objectief, omdat ze onvolledig is en dikwijls ook onbegrijpelijk.

Duiding is dan ook een absolute noodzaak, om volledig en zo objectief mogelijk te kunnen informeren.

Informatie moet naar de inhoud waarheidsgetrouw zijn, relevant en onpartijdig; en naar de vorm moet ze zo neutraal mogelijk gebracht worden.

Waarheidsgetrouw: de feiten moeten juist zijn, correct weergegeven. Relevant: is al moeilijker te omschrijven. Het is de keus van de te brengen informatie, het niet weglaten van belangrijke gebeurtenissen en het niet aandikken van bijkomstigheden. Hier speelt de ethiek van de journalist.

Onpartijdig: is de belangrijkste component. Vergt onvooringenomenheid, het los staan van iedere opinie of visie.

De Omroepwet van 1930 stelde deze eis in plaats van de eis van objectiviteit. Het lijkt beter en realistischer om in het omroepdecreet "de objectiviteitsplicht" te vervangen door "de plicht van onpartijdigheid".

Neutrale vormgeving: betreft o.m. het voorkomen van de journalist, houding, kleding, stijl, woordkeuze, intonatie zelfs.

De vormgeving kan soms belangrijker zijn dan de inhoud!

Van de journalist vergt dit alles afstandelijkheid, intellectuele eerlijkheid en een optimale vak- en dossierkennis.

Om de nieuws- en duidingsprogramma's behoorlijk te verzorgen is een voldoende aantal journalisten onmisbaar. Het huidige aantal moet dus sterk verhoogd worden.

Toezicht, vaststellen en beteugelen van beroepsfouten

Het toezicht behoort uitsluitend toe te komen aan de redactionele hiërarchie, dus de hoofdredacteur en de bestuursdirecteur informatie.

Het vaststellen van beroepsfouten moet onttrokken worden aan de Raad van Bestuur en toevertrouwd worden aan een neutraal orgaan, buiten de BRT.

Het zou b.v. de Geschillenraad kunnen zijn, voorzien in het kabeldecreet.

Niet alleen de Raad van Bestuur, maar iedere belanghebbende kan zich tot de Geschillenraad wenden.

De bevoegdheden van de Geschillenraad, de te volgen procedure en de mogelijke sancties moeten bij decreet geregeld worden.

De beslissingen van de Geschillenraad worden uitgevoerd door de Raad van Bestuur.

(Uiteraard blijft de Raad van Bestuur wel bevoegd voor niet-professionele fouten, zoals afwezigheden, te laat komen, etc...).

DERDEN

Veranderingen aan het systeem van de derden

Het systeem van de derden heeft niet gegeven wat er van verwacht werd. Niemand is er eigenlijk gelukkig mee.

Daarom verdient het aanbeveling de programma's van derden, in hun huidige vorm, af te schaffen.

De mogelijkheid blijft echter open dat de Raad van Bestuur zendtijd toekent aan ideologische en filosofische verenigingen.

Deze verenigingen kunnen deze zendtijd dan invullen naar eigen inzicht, maar uitsluitend met eigen middelen.

Het zendschema van de BRT mag niet verstoord worden.

In bepaalde omstandigheden (b.v. verkiezingen) kan de Raad van Bestuur, ten behoeve van de politieke partijen, tijdelijk zendtijd ter beschikking stellen.

De BRT wordt niet langer verplicht gratis technische middelen en personeel ter beschikking te stellen. Wie een beroep wil doen op deze middelen en het personeel, kan dit tegen betaling aan de gangbare tarieven.

Inhoud van de programma's

Deze programma's hebben de vorm van een vrije tribune.

De bedoeling is dat de verenigingen hun mening kunnen verkondigen.

Zij maken deze programma's dus naar eigen inzicht.

Toezicht op de programma's

Deze programma's ontstaan buiten iedere verantwoordelijkheid van de BRT. De BRT moet dus ook geen toezicht uitoefenen.

Overtredingen van de terzake geldende wetten vallen onder de bevoegdheid van de gewone rechtbanken.

NETVORMING

Radio

De BRT moet kunnen blijven beschikken over de huidige netten (BRT 1, BRT 2, BRT 3, Studio Brussel, Wereldomroep).

Er moeten inspanningen gedaan worden om langer uit te zenden.

Nachtuitzendingen op minstens 1 net (BRT 1 of 2) zijn noodzakelijk..

De uitzendingen van BRT 2 moeten nog meer aansluiten op de regio's. Er zou meer ontkoppeld moeten worden.

Er moet gestreefd worden naar het verwerven van een langegolفزender, in samenwerking met Nederland.

Televisie

De opdracht die de BRT te vervullen heeft, moet worden waargemaakt in de context van de hoge bekabelingsgraad van ons land.

Het aantal uren enerzijds dat wordt uitgezonden voor het grote publiek, moet de vergelijking met het aantal zenduren van de omliggende omroepen kunnen doorstaan, en dat is minimum 90 u. per week of 4.500 u. per jaar. Anderzijds vraagt het uitzenden voor specifieke groepen dat nog eens 2 à 3 uren per dag of ongeveer 1000 u. per jaar beschikbaar zou kunnen zijn.

In ieder geval moet op één kanaal een volledig uitgebouwd programma aangeboden worden, dat de concurrentie met de buitenlandse zenders aankan.

Zo moet er langer uitgezonden worden. Ontbijttelevisie, namiddagtelevisie, laatavondtelevisie moeten overwogen worden.

De combinatie van beide opdrachten - programma's voor het grote publiek enerzijds en programma's voor specifieke groepen anderzijds - vergt dat het programma-aanbod van de openbare omroep over twee kanalen zou moeten worden uitgezonden.

STATUUT VAN HET PERSONEEL

Personeelsformatie

In vergelijking met vergelijkbare omroepen (Nederland, Denemarken, Noorwegen, Zweden, Zwitserland) is de personeelsformatie van de BRT zeker niet overdreven.

Alleszins moeten meer middelen en personeelsleden worden toegekend aan de nieuwsdienst teneinde de opdracht van de openbare omroep als informatieverstrekker tenvolle te kunnen waarmaken.

Een nadere analyse (administratief, technisch, cultureel, artistiek) en vergelijking zijn niet eenvoudig omdat de structuren verschillend zijn.

Bij een interne vergelijking tussen de jaren 1977 en 1987 valt een relatief sterke stijging op van het administratief personeel van niveau 1 en het technisch personeel van niveau 2, trouwens van het personeel van niveau 2 in het algemeen, met uitzondering van het artistiek personeel.

Uiteraard moet dit punt bekeken worden in het licht van wat opgemerkt werd onder BEHEER. — *Nadere omschrijving van de opdracht van openbaar nut (blz. 5).*

Doch zelfs indien besloten wordt tot afsplitsing van de produktie, zal de BRT een minimaal aantal technici moeten behouden, o.m. voor de nieuwsuitzendingen.

Statuut

Het statuut hangt nauw samen met wat uiteengezet werd onder BEHEER (blz. 4-6). Om de BRT als overheidsbedrijf optimaal te laten werken lijkt het een noodzaak voor het personeel het ambtenarenstatuut te verlaten.

Om de verworven rechten te eerbiedigen kan aan het bestaande personeel de keuze gelaten worden tussen behoud van het huidige statuut, of overgang naar het privaatrechtelijk statuut. Voor bepaalde functies en bevorderingen kan echter uitdrukkelijk de eis gesteld worden van overgang naar het nieuwe statuut.

Het personeel wordt aangeworven en ontslagen door de Raad van Beheer. Dit geldt ook voor de Administrateur-generaal en de Directeurs-generaal.

De onafhankelijkheid van de journalisten wordt gewaarborgd door de bijzondere procedure voor beoordeling van hun beroepsfouten, uiteengezet onder NIEUWSDIENST. — *Toezicht, vaststellen en beteugelen van beroepsfouten (blz. 8).*

Brussel, 8 april 1988

BIJLAGE (*)

	Aantal inwoners (in miljoenen)	Beschikbare middelen (in miljarden) (1)	Aantal zenden per jaar Televisie (2)	Aantal zenden per jaar Radio (3)
BRT (2 tv-netten)	6,0	5,916	4.021	23.548
RTBF (2 tv-netten)	4,0	6,257	4.127	29.255
Denemarken (1 tv-net)	5,1	9,718	3.075	13.970
Noorwegen (1 tv-net)	4,1	7,650	2.871	12.862
Zweden (2 tv-netten)	8,3	14,253	5.126	19.597
Finland (2 tv-netten)	4,9	10,912	4.153	19.332
Nederland (2 tv-netten)	14,5	15,741	6.577	29.761
Zwitserland (3 tv-netten)	6,5	15,200	14.273	60.455

Bron: EBU Statistics 1987 (Gegevens voor 1986)

- (1) Onder beschikbare middelen worden verstaan, de middelen die aan de openbare omroep worden toegekend door de overheid, vermeerderd met de eigen inkomsten (verkoop van programma's, niet-commerciële reclame, sponsoring, etc.). Voor de BRT is het bedrag voor 1986 samengesteld uit een toelage van 5,360 miljard en 0,556 miljard eigen inkomsten. In 1987 bedroeg de toelage 5,448 miljard, de eigen inkomsten bedroegen 0,755 miljard. Voor 1988 is de begroting nog niet goedgekeurd door de Vlaamse Raad. Er wordt gerekend op 5,448 miljard toelage en 0,621 miljard aan eigen inkomsten.
- (2) Er bestaan drie systemen om het aantal uren televisie te bepalen: de programmatische tijd, de programmabindingen (dit is de programmatische tijd vermeerderd met de tijd ingenomen door pauzes, onderbrekingen e.d.) en de antennetijd (vanaf het openen tot het sluiten van de antenne). In de EBU-statistics is het vermelde cijfer dat van de antennetijd. Alleen voor de BRT is in dit overzicht de tijd van de programmabindingen opgenomen, het aantal uren stemt overeen met dat wat is opgenomen in het jaarverslag voor 1986. De antennetijd voor de BRT bedroeg in 1986 4.352 uur.
- (3) In de uren uitzending voor de radio zijn de uren van de Wereldomroep niet inbegrepen. Hierbij dient opgemerkt dat in sommige landen de uitzendingen van de Wereldomroep niet moeten worden gefinancierd met de beschikbare middelen.
- (*) Uit: Brochure: De Openbare Omroep in Vlaanderen: Hoe ziet de BRT zichzelf in de toekomst, p.2.